

UDK: 341.42: 336.29: 368.023: 336.717.134: 556.04:368.025.6

INOSTRANA SUDSKA PRAKSA

OBAVEZA UGOVARAČA OSIGURANJA DA OSIGURAVAČU PRIJAVI PODATKE ZA PROCENU RIZIKA

Engleski zakon o pomorskom osiguranju (MIA) od 1906. godine, koji se primenjuje na celokupno imovinsko osiguranje, predviđa sledeću obavezu ugovarača osiguranja: ugovarač osiguranja je obavezan da osiguravaču prijavi sve materijalne podatke koji su mu poznati ili su mu morali biti poznati u svakodnevnom poslovanju. Prema odredbi Zakona, materijalnom se smatra svaka okolnost koja može imati uticaja na odluku brižljivog osiguravača da donese odluku o visini premijske stope i odluči da li će preuzeti rizik. Ukoliko ugovarač osiguranja propusti da obavesti osiguravača, osiguravač ima pravo da ugovor o osiguranju raskine.

Osnovno načela osiguranja jeste da je ugovor o osiguranju ugovor od krajnjeg (maksimalnog) poverenja. Prva presuda engleskog suda koja potvrđuje to načelo jeste Carter v Bohem iz 1775. godine. Sudija je zaključio da „dobra vera“ zabranjuje svakoj ugovornoj strani da prikrije nešto što privatno zna kako bi navela drugu ugovornu stranu da ugovor zaključi ne poznajući činjenično stanje. Nepoštovanje tog načela može biti dvojako: davanje netačnih podataka i neprijavlivanje materijalnih podataka. Pitanje pravičnosti (fairness) potpada pod dužnost ugovarača osiguranja. Nije moguće tražiti od osiguravača da proceni rizik bez informacija koje može dobiti samo od ugovarača osiguranja. U suprotnom, ugovarači ne bi bili u jednakom položaju.

Od suda se često tražilo tumačenje pojma „brižljiv osiguravač“. Presudom Gulfstream Cargo Ltd. v Reliance Insurance Co. iz 1971. utvrđeno je da se termin „brižljiv osiguravač“ odnosi na osiguravača kad u konkretnom slučaju donosi odluku. S obzirom na to da ugovarač osiguranja nije obavestio osiguravača da brod nije spreman za plovidbu prema nalazu inspektora, osiguravač je stekao pravo da ugovor o osiguranju raskine.

Obaveza ugovarača osiguranja da osiguravaču prijavi sve okolnosti za ocenu težine rizika postoji i za vreme trajanja osiguranja. Osiguranikov brod je potopljen u Persijskom zalivu u ratu između Iraka i Irana. On je propustio da pravovremeno obavesti osiguravača broda o ratnom stanju. Da ga je obavestio, platio bi dodatnu premiju za ratni rizik. Osiguranik je izgubio spor protiv osiguravača (presuda Black King Shipping Corp. V Massie, Defene Council Journal, January 2002.)

Pravo osiguravača da ugovor o osiguranju raskine samo zbog neprijavlivanja bitnih okolnosti sve je više izloženo kritici (npr., presuda Pan Atlantic Co. Ltd. v Pine Top Insurance Co. /1995/). Zaštita potrošača, u svojstvu osiguranika, potvrđena je donošenjem Zakona o osiguranju potrošača (Consumer Insurance /Disclosure and Representations/) 2012. Posle donošenja tog zakona više se ne može primeniti presuda Lambert v Co-operative Insurance Society iz 1975., kao precedentno pravo. Gospođa Lambert je izgubila spor protiv osiguravača njenog nakita koji je nestao, i to zato što osiguravaču nije prijavila da je njen suprug bio osuđivan zbog krađa. Sud je smatrao da je taj podatak bio bitan za brižljivog osiguravača da donese odluku da li će ugovor o osiguranju zaključiti.

Prema odredbi navedenog zakona, ukinuta je obaveza ugovarača osiguranja (potrošača) da osiguravača obavesti o materijalnim (bitnim) podacima. Ugovarač mora savesno i pošteno odgovarati na postavljena pitanja osiguravača. Dati odgovori ne smeju zavaravati osiguravača. Ugovarač ne sme da utiče na odluku osiguravača o zaključenju ugovora o osiguranju podnošenjem netačnih podataka (presuda Bergen and Light Difussen Pty Ltd. v Polock, 1973.).

Zbog potrebe da se poveća zaštita potrošača, 2015. godine donet je Zakon o osiguranju, kojim se delimično menja MIA. Zakonom se ukida obaveza ugovarača osiguranja da osiguravaču prijavi podatke za ocenu rizika. Zakon predviđa obavezu osiguravača da postavlja pitanja ugovaraču osiguranja. Pravo osiguravača da ugovor o osiguranju raskine se ograničava.

Izvori

- Browne Ben, The Insurance Act, 2015, <http://www.thomascooperlaw.com/insurance-act-2015-2/>
- Deacon James, Hotzell David, Consumer Insurance (Disclosure and Representation) Act, 2012, London, 2013
- Ivamy, R. R. H., Chalmers' Marine Insurance Act, 1969, London, 1969

Dr Zoran D. Radović